KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 33.789/AV
33.791/AV

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, algemene vergadering, op 8 juli 2002 door de Voorzitter van het Vlaams Parlement verzocht hem van advies te dienen over :

- een voorstel van decreet "houdende de inrichting van een Vlaamse volksraadpleging" (Parl. St., Vl. Parl., 2001-02, nr. 1176/1) (33.789/AV),

- een voorstel van decreet "houdende instelling van een deelstatelijke volksraadpleging kaderend in de procedure van onderzoek" (Parl. St., Vl. Parl., 2001-02, nr. 1131/1) (33.791/AV),

heeft op 30 oktober 2002 het volgende advies gegeven :

I. Strekking van de voorstellen

Beide voor advies voorgelegde voorstellen beogen - zij het onder verschillende voorwaarden - het mogelijk te maken volksraadplegingen te organiseren.

In het eerste voorstel wordt geen enkel onderwerp uitgesloten van de volksraadpleging (cfr.toelichting bij artikel 3). Het initiatief ertoe gaat uit van het Vlaams Parlement zelf of van 100.000 kiesgerechtigde inwoners van het Vlaamse Gewest of van het Brusselse Gewest met een Nederlandstalige identiteitskaart (art. 2). Het Vlaams Parlement organiseert de volksraadpleging (ibid). Het voorstel houdt regels in over het verzoek tot het organiseren van een volksraadpleging, over de vraagstelling (art. 3 en 4), de deelname eraan (art. 6) en de stemopneming (art. 9), en regelt enkele aspecten van de organisatie ervan (art. 5, 7 en 8).

Het tweede voorstel dat, volgens zijn artikel 1, dient te worden gesitueerd binnen het raam van de regeling van het parlementair onderzoek, beperkt de volksraadpleging tot de aangelegenheden die behoren tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap of van het Vlaamse Gewest, en bepaalt dat tot het houden van een volksraadpleging over een voorstel of ontwerp van decreet niet kan worden beslist nadat dit reeds in behandeling is genomen (art. 2). Persoonlijke aangelegenheden en onderwerpen strijdig met de fundamentele rechten en vrijheden kunnen niet het onderwerp zijn van een volksraadpleging (art. 8). Het initiatief tot het houden van de volksraadpleging gaat uit, hetzij van één of meer volksvertegenwoordigers, hetzij van een deel van de bevolking. (art. 2). De artikelen 2 tot 6 betreffen de ontvankelijkheid van dit initiatief. Over het houden van de volksraadpleging, over de vraagstelling en de datum waarop de volksraadpleging zal plaatsvinden, beslist steeds het Vlaams Parlement (art. 3 tot 9). Het voorstel bevat voorts bepalingen over de deelname aan de volksraadpleging (art. 10 tot 12) en regelt verschillende aspecten van de organisatie ervan, zoals de bekendmaking van de resultaten (art. 13), de beoordeling van de geldigheid van de stemverrichtingen (art. 15), het taalgebruik (art. 16), de procedure (art. 17) en de budgettaire aspecten (art. 18). Het houdt tenslotte ook een aantal strafbepalingen in (art. 19 tot 30).

II. De grondwettigheid van de volksraadpleging

In een advies van 15 mei 1985 heeft de algemene vergadering van de afdeling wetgeving van de Raad van State zich reeds uitgesproken over de grondwettigheid van een aantal voorstellen van wet tot instelling van een referendum en een volksraadpleging, zowel in federale, in gemeenschaps- en gewestelijke als in provinciale en gemeentelijke aangelegenheden [(1)]. Over de volksraadpleging in aangelegenheden die behoren tot de bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten, stelde de Raad :

> "Invoering van een vast mechanisme voor het raadplegen van de burgers die in enigerlei hoedanigheid tot een Gemeenschap of een Gewest behoren, houdt altijd het gevaar in dat daarmee volksantwoorden worden uitgelokt waardoor de Gemeenschaps- en de Gewestorganen in feite, zoniet in rechte, gehouden worden in hun beslissingsbevoegdheid. De invoering van zulk een mechanisme zou dan ook strijdig zijn met de Grondwet en met de wetten tot hervorming der instellingen, inzonderheid met de wet van 8 augustus 1980" [(2)].

Ten overvloede stelde de Raad nog dat de federale wetgever onbevoegd is om te beslissen dat de gemeenschaps- of gewestoverheden over bepaalde kwesties of in bepaalde omstandigheden moeten worden voorgelicht via een raadpleging van de burgers en dat ook artikel 40 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, dat betrekking heeft op het recht op onderzoek, geen grondslag kan vormen voor de federale wetgever om een volksraadpleging in gemeenschaps- en gewestaangelegenheden te organiseren.

Later heeft de Raad van State zich eveneens uitgesproken over voorstellen van ordonnantie tot organisatie van een volksraadpleging in gewestelijke aangelegenheden. Ook deze voorstellen werden, onder verwijzing naar de principiële stellingname in het advies van de algemene vergadering van 15 mei 1985, ongrondwettig bevonden [(3)].

---

(1) Advies 15.853-15.854/AV en 15.969/AV tot en met 15.971/AV, 15 mei 1985, Parl. St., Kamer, 1985-86, nr. 783/2.

(2) Hiervóór vermeld advies, loc. cit, p. 19.

(3) Zie advies 20.002/2 van 24 oktober 1990 over een voorstel van ordonnantie "tot instelling van de volksraadpleging in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest", en advies 27.484/4 van 14 oktober 1998 over een voorstel van ordonnantie "tot invoering van de volksraadpleging in het Gewest."

De Raad van State heeft de grondwettigheidsvraag in algemene vergadering opnieuw onderzocht, in het licht van de recente ontwikkelingen ter zake, en is van oordeel de krachtlijnen van het advies van 15 mei 1985 te moeten bevestigen en, voorzover nodig, als volgt te verhelderen en aan te vullen.

1. Het representatief stelsel - Artikel 33, tweede lid, van de Grondwet

Artikel 33 van de Grondwet bepaalt :

"Alle machten gaan uit van de Natie.
Zij worden uitgeoefend op de wijze bij de Grondwet bepaald".

Zowel uit deze bepaling zelf, als uit de overige bepalingen van de Grondwet betreffende de uitoefening van de machten, blijkt dat de Grondwet niet een stelsel gebaseerd op de volkssoevereiniteit heeft ingesteld, doch wel een stelsel gebaseerd op de nationale soevereiniteit waarbij de Natie wordt vertegenwoordigd door de gestelde machten en meer in het bijzonder, wat de wetgevende macht betreft, door de volksvertegenwoordiging in, enerzijds, de federale kamers (art. 42 van de Grondwet) en in, anderzijds, de parlementaire vergaderingen van de gemeenschappen en gewesten (art. 115 van de Grondwet). Het door de Grondwet aldus ingesteld representatieve stelsel impliceert dat het de volksvertegenwoordigende vergaderingen zijn die de beslissingen nemen in de aangelegenheden die tot hun bevoegdheid behoren en dat ze in de uitoefening van hun mandaat, noch in rechte, noch in feite, mogen worden gebonden.

Het aandeel van de bevolking bij de totstandkoming van wetten, decreten en ordonnanties is in het huidige constitutionele bestel beperkt : het kiezerskorps wijst, overeenkomstig de bepalingen van de kieswetgeving, zijn vertegenwoordigers aan in de parlementaire vergaderingen. De burgers hebben daarenboven het recht verzoekschriften te richten tot de openbare overheden (art. 28 van de Grondwet) en gebruik te maken van een aantal fundamentele rechten en vrijheden, zoals de vrijheid van meningsuiting, de persvrijheid, de vrijheid van vergadering en de vrijheid van vereniging, om een politieke activiteit te ontwikkelen.

Hieruit volgt dat het huidige representatieve stelsel procédés van rechtstreekse democratie uitsluit, op het niveau van de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten. Dat is ongetwijfeld zo voor het referendum, dat aan de bevolking [4] het recht toekent om bindende beslissingen te nemen in aangelegenheden die door of krachtens de Grondwet aan de onderscheiden staatsmachten zijn toegewezen. De invoering van het referendum vergt dan ook een herziening van de Grondwet. Dit geldt eveneens voor de volksraadpleging. Alhoewel de volksraadpleging, anders dan het referendum, geen beslissingsbevoegdheid toekent aan de bevolking, doch slechts een "consultatief" karakter heeft en de bevolking beoogt te "raadplegen", is de Raad van State van oordeel dat de volksraadpleging in federale, gemeenschaps- en gewestelijke aangelegenheden, in de huidige stand van de Grondwet, eveneens ongrondwettig is, en dit om twee redenen.

De instelling van de volksraadpleging houdt, in de eerste plaats, een dermate belangrijke wijziging in van de wijze waarop de machten worden uitgeoefend, dat de Grondwet zelf erin dient te voorzien. Dat volgt uit artikel 33, tweede lid, van de Grondwet. Zelfs indien men het louter consultatieve karakter van de volksraadpleging vooropstelt, is het duidelijk dat het advies dat uitgaat van de bevolking zelf, niet kan worden vergeleken met andere adviezen die soms worden ingewonnen, hetzij op grond van een wettelijke verplichting, hetzij vrijwillig. In het huidige, door de Grondwet ingestelde representatieve systeem, komt de wetgevende macht, op federaal niveau, toe aan de wetgevende kamers en de Koning, en op deelstatelijk niveau, aan de gemeenschaps- en gewestraden en hun regeringen. Na de invoering van de volksraadpleging zal men niet meer kunnen stellen dat de machten worden uitgeoefend "op de wijze die de Grondwet" bepaalt.

Daarenboven heeft de Raad van State in vorige adviezen zijn twijfels geuit over het louter consultatieve karakter van de volksraadpleging. Niet alleen de "wijze waarop de machten" worden uitgeoefend, wordt gewijzigd, doch die machten zelf ondergaan, in een systeem met een volksraadpleging, een belangrijke verschuiving van de volksvertegenwoordiging naar het volk zelf. De resultaten van een volksraadpleging mogen dan al juridisch niet bindend zijn, het gezag en de feitelijke druk die ervan uitgaan zijn van die aard dat zij het wezen van het door de Grondwet ingestelde representatieve

---

[4] Onder "bevolking" wordt in dit advies verstaan het stemgerechtigde deel van de bevolking. Zie art. 2 van het eerste voorstel en art. 6 van het tweede voorstel.

stelsel dreigen aan te tasten doordat de volksvertegenwoordigers niet langer zelf beslissen, doch zich feitelijk gebonden zullen achten door het advies dat de bevolking hen geeft.

Uiteraard is de Raad van State zich ervan bewust dat de resultaten van sommige volksraadplegingen, bij voorbeeld door de geringe opkomst van de bevolking of door de verdeelde uitslag, de beslissingsmacht van de volksvertegenwoordiging in feite nauwelijks aantasten. Dit is evenwel geen tegenargument omdat een algemeen systeem van volksraadplegingen, zoals beoogd door de twee voorstellen van decreet, zich uiteraard niet beperkt en zich ook niet kan beperken tot dergelijke volksraadplegingen. Het voorgestelde systeem sluit niet uit dat de volksraadpleging leidt tot resultaten waarvan de inrichter weet of behoort te weten dat zijn beslissingsmacht, zoniet juridisch, dan toch feitelijk sterk wordt beperkt [(5)]. De hiervoor aangehaalde argumenten gelden niet alleen voor de volksraadplegingen over concrete ontwerpen van wet, decreet en ordonnantie, doch ook voor die waarbij aan de bevolking algemene of bijzondere beleidsorintaties worden voorgelegd. In het representatieve stelsel dient de volksvertegenwoordiging de beleidsorintaties zelf te bepalen en kan haar rol er niet toe beperkt zijn de door de bevolking besliste (referendum) of geadviseerde (volksraadpleging) oriëntaties in wetten, decreten of ordonnanties om te zetten.

Ook al is het mogelijk dat het representatieve stelsel samengaat met elementen van rechtstreekse democratie, zoals uit de rechtsvergelijking blijkt, is het duidelijk dat daarin in het huidige Belgisch constitutionele bestel, niet is voorzien.

Het besluit hieruit is dan ook dat het systeem van volksraadplegingen, waarin beide voorstellen van decreet voorzien, een dermate ingrijpende aanvulling en herijking van het representatieve stelsel inhoudt, en "de wijze waarop de machten worden uitgeoefend" in die mate wijzigt, dat het in de Grondwet zelf behoort te worden geregeld en niet bij decreet kan worden ingevoerd.

---

(5) Trouwens, in de toelichting bij het voorstel van decreet 1131/1 (p. 2) wordt verwezen naar het Vlaams regeerakkoord waarin staat: "De Regering verbindt er zich alvast toe de uitslag van deze referenda te respecteren."

2. Het door de Kamer van Volksvertegenwoordigers goedgekeurde voorstel tot invoering van een artikel 39bis in de Grondwet

De conclusie dat een grondwetswijziging vereist is, blijkt tijdens de vorige legislatuur ook die van één van de grondwetgevende kamers geweest te zijn. Op 15 juli 1998 nam de Kamer van Volksvertegenwoordigers immers een voorstel aan tot invoeging van een artikel 39bis in de Grondwet, luidend als volgt:

> "Art. 39bis. Op het niveau van de gewesten kan een tot de gewestbevoegdheden beperkte volksraadpleging worden georganiseerd.
>
> Het decreet of de regel bedoeld in artikel 134, bepaalt de voorwaarden voor de toepassing van de raadpleging" (6).

Uit de toelichting bij het voorstel blijkt dat de indieners ervan zich hebben aangesloten bij de zienswijze die de algemene vergadering van de afdeling wetgeving van de Raad van State, in haar advies van 15 mei 1985, tot uitdrukking had gebracht :

> "De Raad van State heeft zich uitgesproken over de anti-constitutionele aard van de volksraadpleging ten aanzien van de Grondwet. Ofschoon een onderscheid wordt gemaakt tussen het (verplicht) referendum en de (niet-verplichte) volksraadpleging, heeft de Raad die laatste immers ongrondwettelijk geacht omdat in de landen waar de volksraadpleging bestaat het vaak de Grondwet is die erin voorziet. Bovendien is de niet-verplichte aard van de volksraadpleging niet daadwerkelijk vastgelegd, aangezien het antwoord op een bepaalde vraag in de praktijk een bindend karakter heeft voor de politieke overheid die de vraag heeft gesteld. Wij stellen de invoeging voor van een artikel 39ter in de Grondwet" (7).

Deze toelichting werd gedurende de parlementaire werkzaamheden niet betwist. Uit de bespreking van het voorstel in de Commissie voor de herziening van de Grondwet en de hervorming der instellingen (8) en in de plenaire vergadering van de Kamer (9) blijkt integendeel dat ook de Kamer zelf ervan uitging dat een herziening van

---

(6) Zie het ontwerp van tekst, zoals het door de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat was overgezonden, Parl. St., Senaat, 1997-98, nr. 1-1069/1.

(7) Toelichting bij het voorstel tot herziening van titel III van de Grondwet door invoeging van een artikel 39ter, Parl. St., Kamer, 1996-97, nr. 1176/1, p. 2.

(8) Parl. St., Kamer, 1996-97, nr. 1176/4, pp. 2-3.

(9) Zie de verklaringen van de heer Versnick en van de heer Tobback, Minister van Binnenlandse Zaken, Parl. Hand., Kamer, 15 juli 1998, nr. 264, pp. 9296 en 9309-9310.

de Grondwet vereist was om de bezwaren tegen de invoering van een volksraadpleging op het niveau van de gewesten op te heffen.

Weliswaar heeft het bedoelde voorstel, bij gebreke van een goedkeuring door de Senaat, niet geleid tot een effectieve herziening van de Grondwet. Het blijft niettemin een feit dat de goedkeuring ervan door de Kamer, op grond van de hiervóór aangehaalde motieven, een belangrijke aanwijzing vormt voor de interpretatie die in dit verband moet worden gegeven aan de grondwettelijke beginselen.

3. De volksraadpleging op gemeentelijk en provinciaal vlak en artikel 41, vijfde lid, van de Grondwet

Zonder herziening van de Grondwet, werden respectievelijk bij de wet van 10 april 1995 (10) en bij de wet van 25 juni 1997 (11), de gemeentelijke en provinciale volksraadplegingen op initiatief van de gemeente- en provincieraden mogelijk gemaakt. Daarin kan echter geen argument worden gevonden voor de voorliggende voorstellen die bij decreet een deelstatelijke volksraadpleging invoeren. De Raad van State heeft in zijn eerder uitgebrachte adviezen immers aangegeven om welke redenen hij van oordeel was dat er geen grondwetsherziening nodig was voor de organisatie van een volksraadpleging op initiatief van de gemeente- en provincieraden. Die redenen hielden verband met de talrijke precedenten die er waren, en met verklaringen die daarover in het verleden zijn afgelegd door verschillende bevoegde ministers (12). Die redenen gelden niet voor de volksraadplegingen op federaal, gemeenschaps- of gewestelijk vlak en wegen niet op tegen de principiële argumenten die hiervóór werden aangehaald en die betrekking hebben op artikel 33, tweede lid, van de Grondwet en het representatieve systeem dat de Grondwet instelt.

---

(10) Wet van 10 april 1995 tot aanvulling van de nieuwe gemeentewet met bepalingen betreffende de gemeentelijke volksraadpleging.

(11) Wet van 25 juni 1997 tot wijziging van de provinciewet, de wet van 1 juli 1860 tot wijziging van de provinciewet en de gemeentewet wat betreft de eedaflegging en de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen.

(12) Zie advies 15.853-15.854/AV en 15.969/AV tot en met 15.971/AV, van 15 mei 1985, Parl. St., Kamer, 1985-86, nr. 783/2, p. 20-22.

Op 12 maart 1999 heeft de grondwetgever aan artikel 41 van de Grondwet trouwens een vijfde lid toegevoegd. Het bepaalt :

> "Over de aangelegenheden van gemeentelijk of provinciaal belang kan in de betrokken gemeente of provincie een volksraadpleging worden gehouden. De wet regelt de nadere uitwerking en de organisatie van de volksraadpleging.".

Alhoewel deze grondwetsherziening strikt genomen slechts noodzakelijk was om de gemeentelijke en provinciale volksraadpleging op initiatief van de bevolking mogelijk te maken, moet men vaststellen dat artikel 41, vijfde lid, een algemene draagwijdte heeft. Hieruit blijkt dat de grondwetgever het aangewezen vond voor elke volksraadpleging een grondwettelijke grondslag te creëren. Klaarblijkelijk achtte hij het wenselijk de hoofdkenmerken van de staatsinrichting in de Grondwet zelf in te schrijven zodat deze de grondregels voor de werking van de democratie zou bevatten [(13)]. Dit motief geldt uiteraard a fortiori voor de volksraadplegingen op federaal, gemeenschaps- en gewestelijk vlak [(14)].

4. <u>Het recht van parlementair onderzoek - Artikel 40 van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen</u>

In artikel 1 van het voorstel van decreet "houdende instelling van een deelstatelijke volksraadpleging kaderend in de procedure van onderzoek" wordt uitdrukkelijk gesteld dat de volksraadpleging wordt georganiseerd "in het kader van het parlementair onderzoeksrecht". Alhoewel artikel 40 van de bijzondere wet van 8 augustus

---

(13) Zie in die zin, Parl. St., Senaat, 1998-99, nr. 1-1068/3, p. 6.

(14) Prof. A. Alen schrijft in zijn advies aan de Senaat, naar aanleiding van de grondwetsherziening : "Daar de reden waarom de herziening van artikel 41 van de Grondwet noodzakelijk wordt geacht in de herziene tekst zelf niet voorkomt, brengt de aanneming ervan mede dat ook voor de organisatie van de volksraadplegingen op deelstatelijk of federaal niveau - en a fortiori van referenda op alle niveaus - een voorafgaande grondwetsherziening is vereist. Aldus zou aangesloten worden bij het (...) basisadvies van de afdeling wetgeving van de Raad van State en zou er, voor zover als nodig, hieromtrent rechtszekerheid ontstaan" Parl. St., Senaat, 1998-99, nr. 1-1068/3, p. 14.

1980 tot hervorming der instellingen, en ook artikel 56 van de Grondwet [15], met betrekking tot het parlementair onderzoek, geen enkele uitdrukkelijke grens stellen aan het recht van de gemeenschaps- en gewestraden respectievelijk van de federale wetgevende kamers om een onderzoek in te stellen [16], is het duidelijk dat het recht van parlementair onderzoek moet worden uitgeoefend met eerbiediging van de bepalingen in de Grondwet en de bijzondere wetten die de uitoefening van de machten betreffen.

Het recht van onderzoek van de parlementaire vergaderingen mag niet tot gevolg hebben dat de wetgevende, de decreetgevende en de ordonnantiegevende macht niet meer worden uitgeoefend op de wijze die de Grondwet en de bijzondere wetten bepalen. In de mate dat, zoals hiervóór is aangetoond, de volksraadpleging afbreuk doet aan het door de grondwetgever ingestelde representatieve stelsel, door de bevolking niet onrechtstreeks via verkiezingen, doch rechtstreeks door een raadpleging, te betrekken bij de besluitvorming, worden de machten niet meer uitgeoefend "op de wijze bij de Grondwet bepaald", en kan die volksraadpleging uiteraard evenmin op grond van artikel 40 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en artikel 56 van de Grondwet worden ingevoerd respectievelijk in gemeenschaps- en gewestaangelegenheden en in federale aangelegenheden.

De Raad van State is daarenboven van oordeel dat een volksraadpleging van een wezenlijk andere aard is dan de informatieverwerving in het kader van een parlementair onderzoek. Het parlementair onderzoek strekt ertoe om, onder meer door het horen van bewindslieden, ambtenaren, deskundigen of andere personen, het parlement de relevante informatie te bezorgen die het hem mogelijk maakt, met kennis van zaken, zelf zijn bevoegdheden uit te oefenen. Het horen van de hele bevolking, door de volksvertegenwoordiging, heeft een ander oogmerk. De volksraadpleging strekt er niet toe te vernemen wat de bevolking "weet", doch wel te vernemen wat zij "wenst", met andere woorden in welke zin zij vindt dat de volksvertegenwoordiging dient te beslissen. Zoals hiervóór reeds is uiteengezet, gaat een dergelijke volksraadpleging in tegen het representatieve stelsel, zoals dat op dit ogenblik door de Grondwet wordt georganiseerd.

---

(15) Krachtens artikel 44 van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap is dit artikel van overeenkomstige toepassing op de Raad van de Duitstalige Gemeenschap.

(16) Zie F. Meersschaut, "Het parlementair onderzoeksrecht van de federale wetgevende Kamers na de wet van 30 juni 1996", in Parlementair Recht. Commentaar & Teksten, Gent, Mys en Breesch, losbladig, p. 7 en p. 20.

De invoering ervan kan dan ook niet op grond van artikel 40 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 worden verantwoord, doch vergt een herziening van de Grondwet.

III. Besluit

De Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest kunnen geen volksraadplegingen organiseren in de aangelegenheden die tot hun bevoegdheid behoren, zonder de Grondwet te schenden. De Raad van State ziet dan ook af van een nader onderzoek van de voorstellen van decreet waarover hij is geadieerd.

De algemene vergadering van de afdeling wetgeving was samengesteld uit

de Heren	W. DEROOVER,	eerste voorzitter,
Mevrouw	M.-L. WILLOT-THOMAS,	
de Heren	M. VAN DAMME, Y. KREINS,	kamervoorzitters,
de Heren	D. ALBRECHT, P. LEMMENS, P. LIÉNARDY, J. BAERT, J. SMETS, P. VANDERNOOT, J. JAUMOTTE,	staatsraden,
Mevrouw	M. BAGUET,	
de Heren	F. DELPEREE, H. COUSY, B. GLANSDORFF, F. DEHOUSSE, J. VELAERS,	assessoren van de afdeling wetgeving,
Mevrouw	D. LANGBEEN,	hoofdgriffier.

Het verslag werd uitgebracht door de HH. X. DELGRANGE, L. DETROUX en B. WEEKERS, auditeurs. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door de H. L. VAN CALENBERGH, referendaris en de H. M. JOASSART, adjunct-referendaris.

DE HOOFDGRIFFIER, DE EERSTE VOORZITTER,

D. LANGBEEN W. DEROOVER